

ה. הרא"ה והריטב"א בסוגיתנו כתבו שאם נמצאו מומין בבית אביה, אף גט אינה צריכה, שמחזיקים אותה לפנויה בודאי, משום 'כאן נמצא כאן היה' (וע' בטור אה"ע לט ובב"ש שם סק"א). וכבר דנו אחרונים בטעמם, למה לא נלך אחר חזקת הגוף, לפחות להטיל ספק, שמא נולדו המומין אחר האירוסין — ע' שערי ישר ב, יד טו; בית ישי מט הערה ז עפ"י רבינו יונה פ"ק דחולין. אמנם אם טוענת 'ברי' שנולדו המומין אחר האירוסין, צריכה גט מדין 'שויה אנפשה חתיכא דאיסורא', שהרי לדבריה מקודשת היא. (קובץ שיעורים. ופשוט).

דף עז

'נראתה קשת בימיך? אמר ליה: הן. — אם כן, אי אתה בר ליואי. ולא היא, דלא הואי מידי, אלא סבר לא אחזיק טיבותא לנפשי' —

'באור ענין זה, שאם היה חושב שהוא עומד בזכות עצמו, ולא בו יתברך, זה היה חסרון בו, שאף שלא נראה הקשת בימיו והוא עומד בזכות עצמו, אין ראוי להחזיק טובה לעצמו, כאילו לא נמצא בו מדרגה זאת והוא עומד בחסד הקב"ה כמו שאר הבריות שהם עומדים בטובו ית', שאם בדעתו שהוא שלם בלי חסרון — דבר זה עצמו הוא חסרון גדול... (מהר"ל בחידושי אגדות. וכבר עמדו המפרשים כיצד אמר דבר הנראה הפך האמת — ע' ליקוטי חבר בן חיים; פתח עינים; בן יהודע, ועוד)

'רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו ועסיק בתורה' — והרי אמרו (פסחים ח): שבמקום שההיזק מצוי ושכיח, אין אומרים 'שלוחי מצוה אינן ניזוקין'? וצריך לומר, שזה דוקא בשאר מצוות, אבל לימוד תורה — שאני, וכדילפינן בקל-וחומר 'אם חן מעלה'... (קובץ שיעורים)

'... והנה אם אדם נוהג מנהג דרך ארץ ואינו דבוק תמיד אל התורה, אז יש מקום למזיקין שישלטו בו, וכמאמר רבינו במורה (ע' ח"ג יח-ט), שצדיק ורע לו לא קשה, שמחמת שבלתי אפשרי שיהיה דבוק לאלקות בלי הפסק, לכן ברגע אשר נפסק דביקותו עלול למקרים רעים... אבל רבי שמעון לשיטתו בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, היינו, שדבוקים תמיד להבורא יתברך בלי הפסק, אז אין עוד מלבדו כתיב, והוא למעלה מעולם הטבעי ואינו עלול למזיקין ולשום פגע רע ח"ו. וזה בעצמו מה שמצאנו בכתובות ע"ז רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו ועסיק באורייתא, דריב"ל היה מובטח בדביקותו תמיד להשי"ת ולתורתו, כי חומרו זך ונעלה מגדרי הטבע, ולכך משכנו אצל רשב"י במחיצה של מעלה... (מתוך משך חכמה — בחקתי כו.ו. וע"ש בסו"פ שלה).

— כתב הריטב"א (דלא כרש"י ושאר מפרשים) שהיה נכרך בהם גם שלא בעת עסקו בתורה, כמו שאמרו (בסוטה כא.) שהתורה מגנת ומצלת גם בעידנא דלא עסיק בה. אך סיים הריטב"א: 'לעוסקין בה לשמה'. (וכ"כ מדעתו ר"ח פלאג' בספרו 'עיני כל חי' וע"ש. וע' בקוב"ש (פסחים ח) שכתב עפ"י הגמרא שם, ששלוחי מצוה אינן ניזוקין דוקא כשכוונתם לשם המצוה.

וע' ברא"ש שהביא כל אותן הנהגות ריחוק שנהגו החכמים מבעלי ראתן, ולא הביא הך דריב"ל דמיכרך בהו. וכן הוא בקיצור פסקיו שכתב בנו בעל הטורים. וב'קרבן נתנאל' הוסיף לדברי הרא"ש את הנהגת ריב"ל. ולכאורה דעת הרא"ש שהשמיט, משום שסובר שאין ללמוד הלכה מהנהגה זו של ריב"ל, כי מי יאמר זכיתי לבבי. וע' הגהות יעב"ץ).

— לעצם באור 'בעלי ראתן' — יש שרמזו הכוונה ל'נגע אפיקורסות', וזהו ה'שרץ שבמוחו' שכתב רש"י

(ע' דברי שאול בשם רצ"ה רנויס). ויש שהמליצוהו על בעלי תאוה ההולכים אחר עינים, שלכן לוקין בגופם באופן בזוי שכזה — ע' בספרי ר' צדוק הכהן מלובלין וב'פתח עינים' להרחידי"א ז"ל. והתורה — הרי היא מרפא לאלו ולאילו.
ע"ע: בני יששכר סיון ה, טו.

'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו' —

'כי עיקר הלימוד, ושנעשה בו רושם, הוא הלימוד הבא מכתובת יד, אשר על כן נקראו החכמים סופרים' (מהרש"א).

[עוד על גודל ענין כתיבת חידושי תורה — ע' בספר חסידים (תקל): 'הקב"ה גוזר על האדם כמה ספרים יעשה... וכל מי שגלה לו הקב"ה דבר ואינו כותבו, ויכול לכתוב, הרי גוזל מי שגלה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, וזהו שכתוב: 'האלקים יביא במשפט — על כל נעלם' כלומר, שגורם שנעלם הדבר ההוא.

ובספר 'וסף אומץ' (יופא): עיקר הלימוד המקויים ביד האדם הוא כשכותב דבריו. ורמז לדבר: 'כי תשמרם בבטנך' — ראשי תבות: **כתב**.

וזו לשון ריעב"ץ (מגדל עוז — בית מדות, עלית הכתיבה עמ' ב, ד): 'עוד תדע, שכל דבר חכמת בינה, עם שקנה מציאות תלוש במחשבת הלב וציור שכלי, והבל הדבור ודאי עושה רושם גדול גם בעליונים, בוקע רקיעים, כמ"ש בס"ד בסולם הבית האלהי, מ"מ עדין לא יצא לאור עולם, להשיג מציאות עמצי חזק מאד עד שנכתב בספר, כי על ידו נבראים עולמות חדשים, כמ"ש בס"ה, ומן הוא והלאה קנה קדושה ונשפע על המכתב ההוא אור עליון'.